

Brussel, 8 oktober 2025
(OR. en)

13738/25

ENV 983
AGRI 478

BEGELEIDENDE NOTA

van:	de Europese Commissie
ingekomen:	8 oktober 2025
aan:	het secretariaat-generaal van de Raad
nr. Comdoc.:	D109481/01
Betreft:	RICHTLIJN (EU) .../... VAN DE COMMISSIE van XXX tot wijziging van Richtlijn 91/676/EEG van de Raad wat het gebruik van bepaalde bemestingsmaterialen uit dierlijke mest betreft

De delegaties vinden hierbij document D109481/01.

Bijlage: D109481/01

Brussel, XXX
D109481/01
[...] (2025) XXX draft

RICHTLIJN (EU) .../... VAN DE COMMISSIE

van XXX

**tot wijziging van Richtlijn 91/676/EEG van de Raad wat het gebruik van bepaalde
bemestingsmaterialen uit dierlijke mest betreft**

RICHTLIJN (EU) .../... VAN DE COMMISSIE

van **XXX**

tot wijziging van Richtlijn 91/676/EEG van de Raad wat het gebruik van bepaalde bemestingsmaterialen uit dierlijke mest betreft

DE EUROPESE COMMISSIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,

Gezien Richtlijn 91/676/EEG van de Raad van 12 december 1991 inzake de bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen¹, en met name artikel 8,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Bij artikel 5, lid 4, punt a), van Richtlijn 91/676/EEG worden de maatregelen vastgesteld die aan bod moeten komen in actieprogramma's die moeten worden toegepast in kwetsbare zones of op het gehele nationale grondgebied overeenkomstig artikel 3, lid 5, van die richtlijn. Overeenkomstig punt 2 van bijlage III bij Richtlijn 91/676/EEG moeten die maatregelen waarborgen dat de elk jaar op of in de bodem gebrachte hoeveelheid dierlijke of verwerkte mest, met inbegrip van die welke door de dieren zelf wordt opgebracht, voor elk landbouw- of veehouderijbedrijf een bepaalde hoeveelheid per hectare, vastgesteld op 170 kg stikstof (N) per jaar, niet overschrijdt.
- (2) Sinds de vaststelling van Richtlijn 91/676/EEG heeft de wetenschappelijke en technische vooruitgang inzake mestverwerkingstechnieken het mogelijk gemaakt om meststoffen te vervaardigen (bekend als "renure"-meststoffen) die onder bepaalde omstandigheden fungeren als "kunstmest" als gedefinieerd in artikel 2, punt f), van de richtlijn.
- (3) Het Gemeenschappelijk Centrum voor onderzoek van de Commissie heeft geoordeeld dat renure-meststoffen onder bepaalde omstandigheden een vergelijkbaar stikstofuitspoelingspotentieel en een vergelijkbare agronomische efficiëntie hebben als kunstmest. In vergelijking tot mest verkleinen deze materialen daarom het risico op de afvoer van nitraat naar het water en dankzij dat milieuvoordeel zouden zij boven de in Richtlijn 91/676/EEG vastgestelde maximumhoeveelheid voor het opbrengen van mest kunnen worden gebruikt, terwijl de verwezenlijking van de doelstellingen van de richtlijn en van passende agronomische voordelen wordt gewaarborgd².
- (4) Een bredere toepassing van organische meststoffen en nutriënten uit gerecycleerd afval kan de open strategische autonomie en voedselzekerheid van de Unie mogelijk versterken en de bakens uitzetten voor hoge duurzaamheidsnormen, met name in regio's

¹ PB L 375 van 31.12.1991, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/1991/676/oj>.

² Huygens, D., Orveillon, G., Lugato, E., Tavazzi, S., Comero, S., Jones, A., Gawlik, B. en Saveyn, H., *Technical proposals for the safe use of processed manure above the threshold established for Nitrate Vulnerable Zones by the Nitrates Directive (91/676/EEC)*, EUR 30363 EN, Bureau voor publicaties van de Europese Unie, Luxemburg, 2020, ISBN 978-92-76-21539-4, doi:10.2760/373351, JRC121636.

met een gering gebruik van organische meststoffen. Het gebruik van mest en verwerkte mest, in overeenstemming met Richtlijn 91/676/EEG, kan mogelijk de blootstelling van landbouwers aan volatiele prijzen van minerale meststoffen verminderen en nutriëntenkringlopen sluiten. In de mededeling “Waarborgen van de beschikbaarheid en betaalbaarheid van meststoffen”³ werd aangestuurd op de beoordeling van verdere regelgevende en niet-regelgevende stappen om een breder gebruik van teruggewonnen nutriënten uit dierlijke mest mogelijk te maken.

- (5) In 2023 is de Commissie gestart met een evaluatie van Richtlijn 91/676/EEG om onder meer te beoordelen of de recycling van nutriënten uit verschillende bronnen, waaronder verwerkte mest, en technologische ontwikkelingen in mestverwerkingstechnologieën die renure-meststoffen opleveren, voldoende worden bevorderd door die richtlijn.
- (6) Totdat de evaluatie van Richtlijn 91/676/EEG is afgerond, is er daarom behoefte aan een tijdelijke oplossing waarbij de lidstaten landbouwers onder bepaalde voorwaarden kunnen toestaan renure-meststoffen te gebruiken boven de in punt 2 van bijlage III vastgestelde hoeveelheid.
- (7) Het gebruik van renure-meststoffen uit dierlijke mest boven een hoeveelheid van 170 kg N per hectare per jaar moet worden toegestaan met de nodige waarborgen om de vervanging van kunstmest door organische meststoffen te verbeteren, de kosten voor landbouwers terug te dringen en de strategische autonomie van de landbouwsector van de Unie te vergroten, zonder de verwezenlijking van de doelstellingen van Richtlijn 91/676/EEG in het gedrang te brengen.
- (8) Stikstofemissies van mest en vee hebben niet alleen gevolgen voor de waterkwaliteit, maar ook voor de luchtkwaliteit. Het gebruik van renure-meststoffen moet hand in hand gaan met voortdurende inspanningen om de algemene milieueffecten te beperken. Daarom is het noodzakelijk over passende waarborgen te beschikken en een bovengrens voor het gebruik van renure-meststoffen vast te stellen. Die grenswaarde moet worden afgestemd op de kenmerken van renure-meststoffen uit dierlijke mest, het gebruik en de substitueerbaarheid ervan, en de ervaring met de toepassing van bijlage III, punt 2.
- (9) Er moeten kwaliteitscriteria en gebruiksvoorwaarden voor renure-meststoffen worden bepaald zodat zij kunstmest kunnen vervangen overeenkomstig de doelstellingen van Richtlijn 91/676/EEG.
- (10) Alleen verwerkingsmethoden die feilloos materialen van een consistente kwaliteit opleveren overeenkomstig bepaalde criteria, mogen in aanmerking worden genomen. Het Gemeenschappelijk Centrum voor onderzoek van de Commissie heeft criteria beoordeeld voor de concentratie van minerale stikstof en organische koolstof in dergelijke materialen en de betrouwbaarheid getest van verschillende processen voor de productie van materialen die aan die criteria voldoen. Uit de beoordeling blijkt dat de volgende verwerkingsmethoden materialen van een consistente kwaliteit kunnen opleveren overeenkomstig die criteria: strippen en scrubben van ammoniak om ammoniumzouten te produceren, toepassing van omgekeerde osmose om mineralenconcentraten te produceren, en stikstofvrije fosfaat-zouten (struviet) verkregen door precipitatie uit dierlijke mest. De processen die nodig zijn voor de productie van renure-meststoffen en die voldoen aan de vereiste kwaliteit om een betrouwbare vervanging van kunstmest te waarborgen, moeten daarom worden vastgesteld.
- (11) Om het veilig op of in de bodem brengen van renure-meststoffen te waarborgen, moeten de lidstaten worden verplicht strikte kwaliteitsnormen toe te passen, met inbegrip van

³ COM(2022) 590 van 9.11.2022.

veilige grenswaarden voor relevante contaminanten en pathogenen overeenkomstig de desbetreffende Unie- en nationale wetgeving. Daarom moeten er bovengrenzen worden vastgesteld, met name wat betreft de aanwezigheid van koper, zink en micro-organismen.

- (12) Bij Gedelegeerde Verordening (EU) 2023/1605 van de Commissie⁴ zijn eindpunten in de productieketen bepaald voor bepaalde organische meststoffen uit hoofde van Verordening (EG) nr. 1069/2009 van het Europees Parlement en de Raad⁵, waaronder verwerkte mest, waarna verwerkte mest niet langer onderworpen is aan de vereisten van Verordening (EG) nr. 1069/2009, om te worden gebruikt als EU-bemestingsproducten of als bestanddeel van EU-bemestingsproducten als bedoeld in Verordening (EU) 2019/1009 van het Europees Parlement en de Raad⁶. Andere mest dan die bedoeld in Gedelegeerde Verordening (EU) 2023/1605 is nog steeds onderworpen aan de vereisten van Verordening (EG) nr. 1069/2009.
- (13) De lidstaten moeten overeenkomstig de criteria van Richtlijn 91/676/EEG voorschriften vaststellen voor installaties die renure-meststoffen produceren om een consistent nutriëntengehalte te waarborgen. Om het op of in de bodem brengen van renure-meststoffen goed af te stemmen op de gewasbehoeften, moeten zij vergezeld gaan van de nodige informatie over hun nutriëntengehalte.
- (14) Het Gemeenschappelijk Centrum voor onderzoek van de Commissie heeft de milieu- en gezondheidseffecten beoordeeld en criteria voorgesteld voor het gebruik van renure-meststoffen onder de voorwaarde en in de veronderstelling dat de totale hoeveelheid in de Unie geproduceerde mest, het aantal grootvee-eenheden en de veedichtheid niet zouden toenemen.
- (15) De lidstaten moeten daarom nauwlettend toezien op het effect van de toelating voor het gebruik van renure-meststoffen boven de hoeveelheid van 170 kg stikstof per hectare per jaar op de totale veestapel en de mestproductie. Wanneer het stikstofgehalte van de totale jaarlijkse mestproductie per hectare cultuurgrond hoger is of dreigt te zijn dan 170 kg stikstof per hectare in de lidstaat als geheel of in de NUTS 2-regio's waarin het opbrengen van renure-meststoffen is toegestaan, moeten de lidstaten elke toename ervan in die regio's voorkomen, om verdere onbedoelde negatieve milieueffecten uit te sluiten.
- (16) Het op of in de bodem brengen van renure-meststoffen blijft onderworpen aan de in punt 1.3 van bijlage III bij Richtlijn 91/676/EEG vastgestelde voorschriften voor het opbrengen van alle meststoffen (evenwichtige bemesting). Aangezien renure-meststoffen bedoeld zijn om kunstmest te vervangen, moeten de beperkingen op het gebruik van meststof overeenkomstig het beginsel van evenwichtige bemesting, zoals toegepast in de betrokken lidstaat, mogelijk worden herzien in het kader van het besluit om renure-meststoffen toe te staan om daarmee rekening te houden. Er moet rekening worden gehouden met mogelijke extra milieudruk als gevolg van het opbrengen van

⁴ Gedelegeerde Verordening (EU) 2023/1605 van de Commissie van 22 mei 2023 tot aanvulling van Verordening (EG) nr. 1069/2009 van het Europees Parlement en de Raad wat betreft de bepaling van eindpunten in de productieketen van bepaalde organische meststoffen en bodemverbeteraars (PB L 198 van 8.8.2023, blz. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2023/1605/oj).

⁵ Verordening (EG) nr. 1069/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 tot vaststelling van gezondheidsvoorschriften inzake niet voor menselijke consumptie bestemde dierlijke bijproducten en afgeleide producten (PB L 300 van 14.11.2009, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2009/1069/oj>).

⁶ Verordening (EU) 2019/1009 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 tot vaststelling van voorschriften inzake het op de markt aanbieden van EU-bemestingsproducten (PB L 170 van 25.6.2019, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/1009/oj>).

renure-meststoffen, met name na het opbrengen ervan op akkerbouwgewassen in het najaar, en er moeten passende maatregelen worden opgenomen in de respectieve actieprogramma's, met name wat betreft de beperking van het op of in de bodem brengen van meststoffen. Goede agromilieupraktijken, zoals vegetatiedekken of gelijkwaardige maatregelen, moeten daarom worden toegepast om de afvoer van stikstof naar het milieu te voorkomen. Deze voorschriften moeten daarom worden vastgesteld.

- (17) Het gebruik van renure-meststoffen kan ook gepaard gaan met een risico op stikstofemissies door vervluchtiging uit de bodem, met name in het geval van meststoffen die meer dan 60 % stikstof in andere vormen dan nitraten bevatten en een pH van meer dan 5,5 hebben. Om negatieve milieueffecten te voorkomen, moeten daarom passende technieken voor het op of in de bodem brengen van meststoffen worden toegepast, zoals injectie, onmiddellijk inwerken van bovengronds opgebrachte materialen, of gelijkwaardige maatregelen.
- (18) Wanneer lidstaten het gebruik van renure-meststoffen uit verwerkte mest toestaan, moeten zij ook rekening houden met de mogelijke gevolgen ervan voor de verwezenlijking van de doelstellingen van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad⁷, van de Richtlijnen 2000/60/EG⁸, 2016/2284⁹, 2020/2184¹⁰ en 2008/50/EG¹¹ van het Europees Parlement en de Raad en van Verordening (EU) 2018/848¹². Het gebruik van renure-meststoffen mag geen afbreuk doen aan of belemmering vormen voor de uitvoering van die richtlijnen en van die verordening. Gezien het voorzorgsbeginsel van artikel 191, lid 2, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, moeten de lidstaten bijzondere voorzorgsmaatregelen nemen in en rond Natura 2000-gebieden en in de nabijheid van drinkwateronttrekkingspunten. Op grond van bovengenoemde wetgeving en alvorens het gebruik van dergelijke renure-meststoffen toe te staan, moeten de lidstaten een beoordeling uitvoeren van het algemene effect op ammoniakemissies in de regio's waarin het opbrengen van renure-meststoffen is toegestaan, om een negatieve invloed op de milieudoelstellingen uit te sluiten.
- (19) Om de Commissie in staat te stellen haar rol uit hoofde van Richtlijn 91/676/EEG te vervullen, moeten de lidstaten de Commissie in kennis stellen van hun besluit om het gebruik van renure-meststoffen uit verwerkte mest toe te staan, en moeten zij, als onderdeel van het vierjaarlijkse verslag overeenkomstig artikel 10 van Richtlijn 91/676/EEG, verslag uitbrengen aan de Commissie over de toepassing van die toelating,

⁷ Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PB L 206 van 22.7.1992, blz. 7, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/1992/43/oj>).

⁸ Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid (PB L 327 van 22.12.2000, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2000/60/oj>).

⁹ Richtlijn (EU) 2016/2284 van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2016 betreffende de vermindering van de nationale emissies van bepaalde luchtverontreinigende stoffen, tot wijziging van Richtlijn 2003/35/EG en tot intrekking van Richtlijn 2001/81/EG (PB L 344 van 17.12.2016, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2016/2284/oj>).

¹⁰ Richtlijn (EU) 2020/2184 van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2020 betreffende de kwaliteit van voor menselijke consumptie bestemd water (PB L 435 van 23.12.2020, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2020/2184/oj>).

¹¹ EU-richtlijn luchtkwaliteit, zoals gewijzigd in 2024. Richtlijn 2008/50/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 mei 2008 betreffende de luchtkwaliteit en schonere lucht voor Europa (PB L 152 van 11.6.2008, blz. 1).

¹² Verordening (EU) 2018/848 van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 2018 inzake de biologische productie en de etikettering van biologische producten en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 834/2007 van de Raad (PB L 150 van 14.6.2018, blz. 1).

met inbegrip van jaarlijkse gegevens over de productie van renure-meststoffen, de veestapel en de mestproductie.

- (20) Deze wijziging mag geen afbreuk doen aan de verplichtingen van de lidstaten, tenzij zij ervoor kiezen het nieuwe punt c) in bijlage III, dat is opgenomen in de bijlage bij deze handeling, uit te voeren.
- (21) Richtlijn 91/676/EEG moet daarom dienovereenkomstig worden gewijzigd.
- (22) De in deze richtlijn vervatte maatregelen zijn in overeenstemming met het advies van het bij artikel 9 van Richtlijn 91/676/EEG ingestelde comité,

HEEFT DE VOLGENDE RICHTLIJN VASTGESTELD:

Artikel 1

Bijlage III bij Richtlijn 91/676/EEG wordt gewijzigd overeenkomstig de bijlage bij deze richtlijn.

Artikel 2

1. De lidstaten doen de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in werking treden om uiterlijk op [OP: please insert date = 2 years after date of entry into force of the Directive] aan deze richtlijn te voldoen. Zij delen de Commissie de tekst van die bepalingen onverwijld mee.

Wanneer de lidstaten die bepalingen aannemen, wordt in die bepalingen zelf of bij de officiële bekendmaking ervan naar deze richtlijn verwezen. De regels voor die verwijzing worden vastgesteld door de lidstaten.
2. De lidstaten delen de Commissie de tekst van de belangrijkste bepalingen van intern recht mee die zij op het onder deze richtlijn vallende gebied vaststellen.

Artikel 3

Deze richtlijn treedt in werking op de twintigste dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Artikel 4

Deze richtlijn is gericht tot de lidstaten.

Gedaan te Brussel,

Voor de Commissie

De voorzitter

[...]

[Kies één van de twee opties, afhankelijk van de persoon die ondertekent.]

Namens de voorzitter,

[...]
[Functie]